

ע"פ 2192/23 - פלוני נ' מדינת ישראל

פלילי - שיקולי ענישה

פלילי - חוק העונשין - עבירות אלימות

פלילי - חוק העונשין - עבירות כלפי קטינים ונכים

פלילי - חוק העונשין - עבירות מין

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים ע"פ 2192/23

לפני:

כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופט י' כשר

המערער:

פלוני

נ ג ד

המשיבים:

1. מדינת ישראל

2. פלונית

3. פלונית

4. פלונית

5. פלונית

ערעור על הכרעת דינו מיום 8.5.2022 וגזר
דינו מיום 1.2.2023 של בית המשפט המחוזי
בירושלים בתפ"ח 43647-10-19 שניתנו על
ידי כב' סג"נ ארנון דראל וכב' השופטים אלי
אברבנאל וחיה זנדברג

כ"ג באדר א התשפ"ד (3.3.2024)

עו"ד

עו"ד מיכל בלומנטל

תאריך הישיבה:

בשם המערער:

בשם המשיבה 1:

פסק-דין

השופט י' עמית:

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופטים א' דראל, א' אברבנאל וח' זנדברג) בתפ"ח 43647-10-19 (הכרעת דין מיום 8.5.2022 וגזר דין מיום 1.2.2023) במסגרתו הורשע המערער, ששימש כמנהל בית ספר יסודי, בריבוי עבירות של מעשה מגונה, בריבוי עבירות מין בשלוש מורות ובמזכירה שהיו כפופות לו, וכן בתקיפת תלמידים בבית הספר, לצד עבירות נוספות. בגין כל אלו נגזרו על המערער 10 שנות מאסר בפועל, מאסרים על תנאי ופיצויים על סך 60,000 ש"ח לכל אחת מן המתלוננות באישומים 1-4 (ובסך הכל 240,000 ש"ח).

כתב האישום

1. כתב האישום נגד המערער מונה חמישה אישומים. עניינם של ארבעת האישומים הראשונים במעשים שביצע בשלוש מורות ובמזכירה שעבדו בכפיפות לו; ועניינו של האישום החמישי בריבוי תקיפות תלמידים קטינים.

אקדים ואציין, כי ברקע חמשת האישומים עומדים מאפייני התנהגותו של המערער בבית הספר, המהווים את חלקו הכללי של כתב האישום. המערער מתואר כמי שהטיל מורא על הכפופים לו; אסר על המורות להיות בקשר האחת עם רעותה; דרש מהן להישאר בבית הספר לאחר שעות הלימודים, וכן להגיע לבית הספר בימי חופשתן; התעמר בחלק מעובדותיו, ובין היתר, צעק עליהן מול תלמידהן ומול מורים אחרים וכן הטיל איסורים שונים על לבושן והופעתן; נהג להחמיא לחלק מהמורות ומהעובדות בבית הספר על הופעתן החיצונית ולהפנות אליהן שאלות אישיות; ובחלק מן המקרים, בהם המורות והעובדות לא נעתרו לחיזוריו, התנכל להן המערער ואיים עליהן (להלן: הנסיבות העומדות ברקע כתב האישום). על רקע דברים אלו אתיחס לעיקרי האישומים להלן.

האישום הראשון - על פי עובדות כתב האישום המתוקן, המערער ביצע בא', מורה שעבדה בבית הספר בין השנים 2016-2019, ריבוי מעשי סדום לפי סעיף 347(ב) בנסיבות ס' 345(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק) ומעשים מגונים לפי סעיף 348(ג1) לחוק, תוך הפעלת אמצעי לחץ או תוך שימוש בכוח שלא בהסכמתה החופשית. כמו כן, המערער התייחס התייחסות המתמקדות במיניותה. כל זאת, תוך ניצול יחסי המרות ששררו בין השניים. בכך עבר עבירות לפי סעיפים 3(א)(2) ו-3(א)(3) בהפנייה לסעיף 3(א)(6)(ג) לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998 (להלן: החוק למניעת הטרדה מינית). עוד הואשם המערער בעבירת סחיטה באיומים לפי סעיף 428 לחוק. האישום הראשון מגולל את מעשיו הרבים של המערער לאורך תקופה ארוכה, אשר במרכזם, מגעים מיניים שונים בינו לבין א' ששימשה כמורה בבית הספר. כך, בין היתר, מתואר כי בהזדמנות אחת שם המערער את ידו על תמונה אינטימית של א', ואיים עליה שתשלח לו תמונות נוספות, ולא - ישלח את התמונה שכבר הייתה ברשותו לבעלה; במספר הזדמנויות אחרות, נהג המערער "לתפוס את א' בחוזקה בשערות ראשה, לגרום לה לרדת על ברכיה ולהורות לה 'למצוץ' לו את איבר מינו" (עמ' 4 לכתב

האישום המתוקן). כמו כן, המערער איים על א' שלא תתלונן על מעשיו ובכך פעל להכשיל ולשבש את ההליך השיפוטי, באופן העולה כדי שיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק.

יוער כבר בשלב זה כי המערער לא הורשע במלוא האישום הראשון. כך, אף שנקבע כי אין מחלוקת על עצם קיומם של חלק מן המגעים המיניים בינו לבין א', ובהם החדרת איבר מינו לפיה של א' במספר אירועים, אי הסכמתה למגעים המיניים לא הוכחה במידת הוודאות הנדרשת, כמו גם הפעלתו של כוח פיזי מצד המערער לצורך התגברות על התנגדותיה החוזרות, וכן לא הוכחה הטענה כי א' שלחה למערער את תמונותיה האינטימיות עקב איומיו (עמ' 65 להכרעת הדין).

האישום השני - על פי האישום השני, המערער ביצע בד', מורה אחרת שעבדה בבית הספר בין השנים 2015-2019, עשרות מעשים מגונים לפי סעיף 348(ג1) לחוק, והטריד אותה בכך שהתייחס למיניותה תוך ניצול יחסי מרות. בכך עבר עבירות לפי סעיפים 3(א)(2) ו-3(א)(3) בהפנייה לסעיף 3(א)(6)(ג) לחוק למניעת הטרדה מינית. בין מעשיו, מתואר כי בשנת עבודתה הראשונה של ד' הביע המערער את אהבתו אליה וכי זו סירבה לו תוך שהבהירה כי היא נשואה; במועד אחר נגע בישבנה של ד'; בהזדמנות נוספת, ניגש לד' בעת ששוחחו שיח מקצועי וחיבק אותה בחוזקה; במספר הזדמנויות לאחר גירושיה של ד', זימן אותה המערער למשרדו או הלך לכיתתה לאחר שעות הלימודים, כאשר באחד מן המקרים נצמד אליה מאחור עם איבר מינו תוך שהוא אוזח בחזה שלה או בירכיה. ד' התנגדה ועזבה את המקום; בהזדמנויות אחרות, נשק המערער על ישבנה מעל בגדיה, וכן הצמיד אותה בכוח לשולחן, הכניס את ידו תחת החולצה והמכנס שלה ונגע בה. ד' דחפה את המערער ועזבה נסערת.

האישום השלישי - על פי האישום השלישי, המערער ביצע בס', מורה נוספת שעבדה בבית הספר בין השנים 2016-2019, ריבוי מעשים מגונים לפי סעיף 348(ג1) לחוק. עוד הטריד אותה בכך שהתייחס למיניותה תוך ניצול יחסי מרות, ובכך עבר עבירות לפי סעיף 3(א)(2) ו-3(א)(3) בהפנייה לסעיף 3(א)(6)(ג) לחוק למניעת הטרדה מינית. בין מעשיו המתוארים, המערער החמיא לס' על גופה וביקש ממנה לצאת עימו, בקשה לה סירבה; בהזדמנות אחרת, ביקש מס' לפגוש אותו בדחיפות מחוץ לכותלי בית הספר תחת אמתלה מקצועית, ובמפגשם זה תפס את שיערה של ס' ונישק אותה; בהזדמנויות רבות, בכיתתה או במשרדו של המערער, דחף הלה את ס' מאחור לעבר שולחן, נצמד אליה וחיבק את איבר מינו בה תוך שבחלק מההזדמנויות נגע בחזה שלה מעל חזייתה ובירכיה.

האישום הרביעי - על פי האישום הרביעי, המערער ביצע בש', מזכירה שעבדה בבית הספר בין השנים 2015-2017, עשרות מעשים מגונים לפי סעיף 348(ג1) לחוק. בנוסף, הטריד אותה בכך שהתייחס למיניותה תוך ניצול יחסי מרות, ובכך עבר עבירות לפי סעיף 3(א)(2) ו-3(א)(3) בהפנייה לסעיף 3(א)(6)(ג) לחוק למניעת הטרדה מינית. במכלול מעשיו, נהג המערער להעיר לש' הערות הנוגעות לגופה; נהג לגעת באיבר מינו מעל מכנסיו בעת שהייתה נכנסת לשוחח איתו על עניינים מקצועיים

במשרדו; בריבוי הזדמנויות, זימן המערער את ש' למשרדו, שם חיבקה בחוזקה וניסה לנשקה בכוח. בחלק מהמקרים אף נגע בחזה ובישבנה של ש' מעל בגדיה; בהזדמנות אחרת, כאשר ש' שוחחה בטלפון במשרדו, פתח המערער את רוכסן מכנסיו, נצמד אליה מאחור והתחכך בה, ובתגובה דחפה אותו ש' ועזבה את החדר. כמו כן, המערער איים על ש' שאם תתלונן יפנה למכריו, ובכך פעל להכשיל ולשבש את ההליך השיפוטי באופן המהווה עבירה לפי סעיף 244 לחוק.

האישום החמישי - על פי האישום החמישי, בהזדמנויות רבות המערער תקף וגרם חבלה לחסרי ישע שהיו נתונים באחריותו בהיותו מנהל בית הספר. בכך עבר עבירות לפי סעיף 368ב(א) לחוק. על פי המתואר, המערער נהג להכות את תלמידיו במסגרת בירורים משמעתיים באמצעות מקל שהחזיק במשרדו. כך, למשל, בין השנים 2015-2019 נהג להכות את מ', שהיה תלמיד כיתה ו' בבית הספר, באמצעות מקל בכפות ידיו.

תמצית פסק דינו של בית המשפט המחוזי

2. ארבעת האישומים הראשונים מתבססים בעיקרם על עדויות רבות כשבמרכזן עדויותיהן של המתלוננות, ואילו לחמישי מתווספת ראיה פיזית התומכת בעדויות שנשמעו, והיא המקל אשר נתפס בחדרו של המערער בבית הספר.

אשר להכרעת הדין, בית משפט קמא קבע כי יש לתת משקל משמעותי להתנהלות המערער בבית הספר, וליחסו המתעמר בעובדיו ובהם המתלוננות כפי שתוארו לעיל. כמו כן, בית משפט קמא עמד על כך שעדותו של המערער נכבשה חודשים רבים, תוך שדחה את הסבריו לכבישת גרסתו וקבע כי מהימנותה נמוכה מאוד, ולפיכך ייחס לה משקל נמוך. מנגד, בית משפט קמא מצא את עדויותיהן של מתלוננות 2-4 מהימנות, וציין כי מדובר בעדויות משכנעות, עקביות, הגיוניות ומתונות, שלא ניכרת בהן נטייה להפרזה (עמ' 73, 75 ו-78 להכרעת הדין). לכך הוסיף, כי בעניינם של ארבעת האישומים הראשונים יש לייחס חשיבות גם לדפוס התנהגותו של המערער, כפי שמשקלף מגרסאותיהן של המתלוננות. דפוס זה, כך הוסבר, מגלה דמיון רב בין מעשיו ומהווה ראיה מחזקת נוספת לדבריהן. אשר לעדויות ביחס לאישום החמישי, בית המשפט קבע כי העדויות שנשמעו היו מהימנות ומשכנעות, וכי אלו ביססו את האישום באופן חד משמעי. על יסוד כל אלה, הרשיע בית משפט קמא את המערער באישומים 2-5 במלואם ובחלקו של האישום הראשון.

ביחס לאישום הראשון, בית משפט קמא הרשיע את המערער בעבירה של שיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק. עם זאת, כאמור לעיל, לאחר שקבע כי לא עלה בידי המשיבה להוכיח את אי הסכמתה של א' למגעים המיניים, כמו גם את הטענה לפיה שליחת תמונות העירום מא' למערער

בוצעה עקב איומים מצידו, וכן נוכח חומרתם של האישומים, נקט בית משפט קמא משנה זהירות וזיכה את המערער מעבירות ההטרדה המינית והסחיטה באיומים. לצד זאת קבע, תוך שימוש בסעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ו-1982, כי חלף עבירות המין שבהן הואשם, יורשע המערער בכ-10 עבירות של מעשה סדום תוך ניצול מרות ביחסי עבודה לפי סעיף 347(א1) לחוק, ובריבוי עבירות של מעשה מגונה תוך ניצול מרות ביחסי עבודה לפי סעיף 348(ה) לחוק (להלן: עבירות מעשה סדום תוך ניצול מרות ו-עבירות מעשה מגונה תוך ניצול מרות, בהתאמה).

3. אשר לגזר הדין, בבואו לקבוע את מתחם העונש ההולם, בית המשפט התייחס, בין היתר, לתקופה הממושכת שבה נאלצו המתלוננות 1-4 לספוג את פגיעותיו; לניצול המערער את האווירה המאיימת בבית הספר; לשימוש שעשה המערער בנשים כבקניינו הפרטי; להתמודדות המורכבת של המתלוננות בהיותן נשים המשתייכות לחברה מסורתית; לפגיעה הקשה באוטונומיה של המתלוננות על גופן; לצלקות הנפשיות שהותיר בהן; ולפגיעתו השיטתית והממושכת בתלמידי בית הספר. נוכח כל האמור, אימץ בית משפט קמא את מתחמי העונש שהציעה המשיבה, תוך שציין כי ייתכן שאף היה מקום להחמיר בהם.

בגזירת העונש בתוך מתחם העונש ההולם, קבע בית משפט קמא את עונשו של המערער בשליש התחתון - זאת לאחר ששקל, מחד גיסא, את עברו הנקי מהרשעות של המערער ואת הפגיעה שנגרמה לבני משפחתו, ומאידך גיסא, את העובדה שלא נטל אחריות על מעשיו. לבסוף, גזר בית משפט קמא על המערער 10 שנות מאסר בפועל; 10 חודשי מאסר על תנאי בגין עבירות מין מסוג פשע לשלוש שנים מיום שחרורו; 6 חודשי מאסר על תנאי בגין עבירות אלימות מסוג פשע לשלוש שנים מיום שחרורו; ופיצוי בסך 60,000 ש"ח לכל אחת מן המתלוננות באישומים 1-4.

טענות הצדדים בערעור

4. במסגרת ערעורו על הכרעת הדין, המערער טוען כי נפלו שגיאות שונות בקביעות בית משפט קמא הנוגעות לחמשת האישומים שבהם הורשע. עיקר טענותיו מופנות נגד מהימנותן של המתלוננות, ונגד הפרשנות והמשקל שניתנו לעובדות שונות. ביחס לאישום הראשון גורס המערער, בין היתר, כי התביעה לא הרימה את הנטל המוטל עליה, וכי שגה בית משפט קמא בכך שהסתמך על החזקה הסטטוטורית המופיעה בסעיף 3(א)(6)(ג) לחוק למניעת הטרדה מינית (להלן: החזקה הסטטוטורית) לצורך הרשעתו בעבירות המין שיוחסו לו. בכך, לדברי המערער, פטר בית המשפט את המשיבה מהנטל המוטל עליה להוכיח את רכיב הניצול, והכל כאשר החזקה הסטטוטורית כלל אינה חלה ביחס לסעיפים 347(א1) ו-348(ה) לחוק, שבהם הורשע באישום הראשון. ביחס לעצם קיומו של ניצול, המערער טוען כי היה על בית משפט קמא להתייחס לנתונים שונים המלמדים כי אין מדובר בניצול, ובהם, בין היתר, לקביעה כי א' שיקרה בעדותה לגבי שאלת ההסכמה ולגבי אופיין של הפגיעות בה. עוד השיג

המערער על כך שבית משפט קמא נמנע מלבחון את עצם קיומו של יסוד נפשי, הדרוש להשלמת רכיב הניצול בעבירות.

ביחס לאישום השני, המערער טוען, בין היתר, כי שגה בית המשפט בכך שהרשיעו בריבוי עבירות של מעשים מגונים בכוח, הואיל ובכתב האישום מופיעים שני אירועים בודדים שבהם הופעל כוח. עוד מלין המערער על קביעתו של בית משפט קמא לפיה ראייה מראיותיו, מסמך רשמי המעיד על כך שהתואר האקדמי שהגישה ד' לטובת קבלתה לעבודה הינו מזויף, הינה סוגיה צדדית. הוא מוסיף כי בית משפט קמא אף טעה במשקל שייחס לעובדות שונות אשר אינן מתיישבות עם התנהגותה של מי שחוותה פגיעות מיניות, ובהן בקשתה של ד' לעבוד בקייטנה בבית הספר במהלך חודשי הקיץ, וכיוצא בזאת, לשהות במחיצתו של המערער; התלוותו של המערער לד' ולבנותיה לנסיעה לבנק; ושליחת הודעות משבחות מצידה של ד' למערער בעת שהמתינה לחידוש חוזה עבודתה.

באשר לאישום השלישי, המערער משיג על אימוץ גרסתה של ס' על ידי בית משפט קמא, שם גם טען כי לדידו ס' בדתה את עדותה כולה בכדי לסייע לחברתה ד' (עמ' 42 להכרעת הדין). עוד הוא טוען, כי מעשיה של ס' אינם מתיישבים עם מי שחוותה פגיעה מינית. בתוך כך, המערער גורס כי לא ניתן משקל מספק לכך שס' פעלה לחידוש חוזה עבודתה ולכך שפנתה בהודעות מחמיאות למערער במהלך תקופה זו; לבקשתה לעבוד אף היא במהלך חודשי הקיץ בקייטנה; לכך שס' רכשה בעבורו מעיל עור יוקרתי בעת נסיעה עם בעלה לתורכיה; ולאירוע שבמסגרתו הגיעה ביום חופש לבית הספר, לפי טענת המערער, במטרה למסור לו את המעיל. במסגרת אירוע זה, לדבריו, נפרץ רכבה של המתלוננת ס' בעוד זו מסתירה את הפריצה מבעלה.

ביחס לאישום הרביעי, המערער טוען, בין היתר, כי שגה בית המשפט כשאימץ את גרסת ש' במלואה, ומצביע על נסיבות שונות שבגינן הוא סבור שעדותה אינה מהימנה. לצד זאת, המערער מלין על אי מתן משקל מספק לכך שבתקופה לאחר עזיבתה של ש' את שורות סגל בית הספר, ובמסגרת תפקידה בעירייה, שיבצה סיעות לעבודה בבית הספר תחת ניהולו. עוד טוען המערער כי העדים שמחזקים את גרסתה של ש' אינם אמינים.

ביחס לאישום החמישי, המערער טוען, במכלול דבריו, כי טעה בית משפט קמא כאשר הרשיע אותו בגרימת "חבלה של ממש", שכן מדובר בעבירה תוצאתית, ואילו בעניינו לא הובאו תעודות רפואיות המעידות על חבלות פיזיות או חוות דעת רפואיות המעידות על קיומו של נזק נפשי לתלמידים. על כך מוסיף המערער, כי העובדה שכארבעה עדים עמדו על אורכו המדויק של המקל שהחזיק המערער בחדרו, 30 סנטימטרים, מעלה חשש לתיאום גרסאות, וכי לא ניתן משקל מספק לכך שאף לא אחד מהעדים התריע על האלימות המתמשכת בפני גורם רלוונטי עובר לחקירתו.

5. לענין חומרת העונש, המערער טוען, בין שלל טיעונו, כי עונש המאסר שהושת גבוה משמעותית ממדיניות הענישה הנהוגה בעבירות שבהן הורשע, וכי עונשו נקבע מבלי שבית המשפט נימק את דרך פסיקתו. הוא מוסיף כי שגה בית המשפט בכך שייחס משקל רב ל"רעשי הרקע", קרי, הנסיבות העומדות ברקע כתב האישום, ומנגד, בכך שלא ייחס משקל מספק לכך שמעשיו אינם ברף הגבוה של עבירות המין, ולכך שהעבירות שבהן הורשע הן עבירות שבסדר הדברים הרגיל נידונות בבית משפט שלום. המערער מבהיר, ביחס לאישום החמישי, כי לשיטתו בית משפט קמא החמיר עימו שלא לצורך, שכן חלו פגמים בהוכחת גרימת חבלה של ממש לקטינים, וזאת בשים לב לכך שאין עסקינן במכות קשות. עוד מוטעם, כי לא ניתן משקל מספק לנסיבות חיצוניות לעבירה ולנסיבות האישיות של המערער, ובהן לנזקים שנגרמו למערער ולמשפחתו, להתנהגותו החיובית ולתרומתו לחברה, ולהיעדר עבר פלילי. בסיכום טענותיו בהקשר זה, נטען כי היה על בית משפט קמא לקבוע את עונשו בתחתית המתחם ולא בשלישו התחתון אך בשל העובדה שלא נטל אחריות על מעשיו, שהרי הוא עודנו עומד על חפותו.

לענין הפיצוי, המערער טוען, בין השאר, כי שגה בית המשפט בפסקו פיצוי גבוה ואחיד לארבע המתלוננות, וכי לכל הפחות, היה מקום להפחית את הסכום שנקבע בעניינה של המתלוננת באישום הראשון, משלא הורשע בסופו של דבר באישומים המקוריים בעניינה. עוד נטען, כי היה מקום להתחשב בכך שהמערער אינו מחזיק בחסכונות, כי הוא שוהה במעצר בשלוש השנים האחרונות, וכי איבד את מקום עבודתו.

6. המשיבה טוענת כי אין הצדקה להתערבות בפסק דינו של בית משפט קמא, ותומכת עמדתה זו, בכך שבעיקרם של דברים תוקף המערער קביעות הקשורות במהימנות ובעובדה. בין טענותיה, המשיבה גורסת כי בעניינו של האישום הראשון, בית משפט קמא כלל לא החיל את החזקה הסטטוטורית, ובהתאם, אף לא פטר עצמו מדיון ברכיב הניצול אלא ביסס את קביעותיו על הראיות השונות שהוצגו בפניו. הובהר, כי רכיב הניצול נלמד מעוצמת המרות של המערער כלפי א' ומתלותה בו. עוד צוין, כי בית משפט קמא ביסס יסוד זה על ראיות נוספות לעדותה שהובאו בפניו, ובכללן: האווירה הקשה בבית הספר; יחסו של המערער לא' כפי שעלה מעדויות רבות; קשר טלפוני דל ונעדר חיבה הסותר את טענותיו בדבר יחסים קרובים; מצבה הנפשי של א'; סירובו של המערער לבקשתה של א' לאפשר לה לנסוע לירדן לבקר את אביה שנמצא על ערש דווי, ועל פי עדותה של א' זאת על רקע סירובה להיענות להצעות מיניות מצידו; ועדותה של המפקחת נ"ח, המצביעה על מאמצי המערער לטפח את תלותה של א' בו, על אף שהיא הייתה הסמכות הרלוונטית להמליץ על יציאתה של א' לירדן, והבקשה לא הובאה בפניה כלל. בנוסף, המשיבה גורסת כי אין בעצם מאמציה של א' לשמור על עבודתה כדי להפריך קיומו של ניצול, וכי אין במשנה הזוהרות שנקט בית משפט קמא כדי לפגום בקביעותיו לענין קיומו של ניצול המרות. על פי המוסבר, בניגוד לטענת המערער, לא נקבע כי א' שיקרה באשר לסוגיית ההסכמה, אלא שבשל קשיים שעלו ביחס אליה, ובשל רצונו לנקוט משנה זהירות, נמנע בית משפט

קמא מלקבוע ממצאים עובדתיים לגבי עדותה בעניין זה.

באשר לאישום השני, המשיבה טוענת שלל טענות, ובהן כי כלל לא הוכח שד' הגישה אישור מזויף למשרד החינוך, וכי המכתב שהגיש המערער כראיה מלמד אך על חשד בנושא. מכל מקום, ד' טוענת שראתה מכתב זה רק משזה הוצג בפניה במהלך חקירתה הנגדית. עוד הוסבר, כי בקשותיה של ד' לשוב לעבודה וכן לעבוד בקייטנה מתיישבות עם המצב הכלכלי הקשה שבו הייתה נתונה, וכי הסבר זה יפה גם לעניינם של המסרונים המחמיאים ששלחה למערער בעת שהייתה תלויה בו, כמי ששולט במקור הפרנסה היחיד שלה. לעניין טענת המערער ביחס לכך שהורשע בריבוי עבירות, בעוד שמדובר בשני אירועים בודדים, נטען כי בניגוד לטענתו של המערער, כתב האישום מונה עבירות רבות, ומתאר עשרות הזדמנויות שבהן המערער נצמד עם איבר מינו לד' מאחוריה תוך שאוחז בירכיה ובחזה בעוד האחרונה מתנגדת, והכל לפי סעיפים 6, 7 ו-21 לכתב האישום, כמו גם לפי עדותה של המתלוננת.

בין טענות המשיבה בקשר לאישום השלישי, היא עומדת על כך שאין בסיס לטענת המערער לפיה ס' בדתה עדותה בכדי לסייע לחברתה, שכן זו נמצאה מהימנה וזכתה לתמיכות חיצוניות שונות, בהן תלונה שהגישה נגד המערער במשרד החינוך כבר בשנת 2017 בגין הטרדה מינית. לעניין המעיל שרכשה ס' בעבור המתלונן, נטען כי הדבר נעשה לבקשתו וכי הדבר אף היה ידוע לבעלה ולאחות בעלה. עוד נטען, כי הסיבה להגעתה של ס' לבית הספר ביום החופש שלה, לא הייתה, כטענת המערער, כדי למסור לו את המעיל אשר רכשה לו, אלא קיומו של דיון דחוף בעניינו של תלמיד.

באשר לאישום הרביעי, נטען, בין היתר, כי במסגרת עבודתה בעירייה, ניתבה המתלוננת ש' את הסייעות לבית הספר בניהולו של המערער, כחלק ממחויבויותיה במילוי תפקידה.

בעניינו של האישום החמישי, המשיבה טוענת כי המונח "חבלה של ממש" זכה לפרשנות מרחיבה בפסיקה, לפיה יכול שהרכיב התוצאתי יושלם מעצם ההוכחה כי התקיפה הובילה לכאב ממשי, גם מבלי שייזונו סימנים מוחשיים. בנוסף, יכול הרכיב התוצאתי להילמד מהעדויות, שלפיהן ברור כי נגרם לתלמידים כאב ממשי. עוד טוענת המשיבה, כי אין בעובדה שעדויותיהם של מספר עדים מתייחסות לאורך זה של המקל כדי להוכיח תיאום גרסאות, ואף להפך. אי הדיווח על האלימות מצד בעלי תפקידים בבית הספר עובר להגשת כתב האישום, הוא מובן ומתבקש נוכח האווירה ששררה בבית הספר, וודאי שאין בו לפגוע במהימנות העדים.

7. לעניין גזר הדין, נטען כי העונש שהושת על המערער הולם את חומרת מעשיו בחמשת האישומים, וביחס לאישומים 1-4, גם את הפגיעה הקשה שנגרמה למתלוננות, דבר המשתקף בבירור גם מהתסקירים בעניינן. עוד נטען, כי הפיצוי האחד לארבע המתלוננות אינו מלמד על הצורך להפחית מהפיצוי שנפסק למתלוננת א', אלא כי היה מקום להוסיף לפיצוי שנפסק לאחרות. בכל מקרה, נטען,

כי משפט בית המשפט את הפיצוי על דרך האומדנה, כנהוג בהליך פלילי אין הפיצוי משקלל את כלל הנזקים של המתלוננות כך שאין בסיס לטענת המערער.

לשלמות התמונה, יוער כי המערער הגיש בקשה לעיכוב ביצוע רכיב הפיצויים בגזר הדין, אשר נדחתה ביום 16.4.2024.

דיון והכרעה

8. לאחר שעיינו בכתבי הטענות של הצדדים, בפסק דינו של בית משפט קמא, בתסקירי המבחן, ולאחר ששמענו את טענות הצדדים בדיון הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות על כל חלקיו. נפרט תחילה את הנמקותינו לגבי הערעור על הכרעת הדין, ומשם נפנה לערעורו של המערער על גזר הדין.

9. מהכתובים והחומר שהונח בפנינו המערער מצטייר כ"טורף מיני" וכבר על פני הדברים, המשוכות העומדות בפניו גבוהות, מאחר שמרבית טענותיו מופנות כלפי קביעות עובדה ומהימנות של בית משפט קמא. הלכה ידועה ומושרשת היא כי ערכאת הערעור תמעט להתערב בקביעות ממצאי עובדה ומהימנות של הערכאה הדיונית (ראו מיני רבים: ע"פ 5203/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקאות 12-11 (23.6.2016) 16-15 (להלן: עניין פלוני); 1933/14 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקאות 12-11 (11.2.2015)). כלל זה מקבל משנה תוקף כאשר מדובר בעבירות מין (ראו עניין פלוני, פסקה 16; ע"פ 2977/06 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 2 לפסק דינה של השופטת א'חיות (17.6.2008); ע"פ 6375/02 בבקוב נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 419, 425-426 (2004); ע"פ 5585/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (9.8.2016); השוו לדעתו הנוגדת של השופט א' גרוניס בע"פ 3250/10 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 9 (3.7.2007); פסק דיני בע"פ 54/11 אפג'ר נ' מדינת ישראל, פסקה 28 (7.3.2012)).

10. להלכת אי ההתערבות נקבעו חריגים שונים (ראו בהרחבה פסק דיני בע"פ 8146/09 אבשלום נ' מדינת ישראל (8.9.2011)), אך אלה אינם מתקיימים בענייננו. נהפוך הוא. התרשמתי כי קביעותיו של בית משפט קמא היו זהירות ומבוססות היטב, וכי נערך דיון מפורט ומעמיק בעדויות המתלוננות למול טענותיו של המערער.

11. נחה דעתי כי עדויותיהן של המתלוננות 2-4 מהימנות ואף נתמכות בחיזוקים חיצוניים. המערער העלה טענות נגד כל תו ותג בגרסאותיהן של המתלוננות, אולם בית משפט קמא לא מצא כי טענות

אלו פוגמות במהימנות העדות, והדברים מקובלים עלי. לכך יש להוסיף, כי כאשר עסקין בעדויות של נפגעות עבירות מין, הרי שבניגוד למקרים אחרים אין ציפייה כי עדותן "תהא שלמה, עקבית, קוהרנטית, וחסרת אי דיוקים" (ע"פ 919/14 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 65 (3.9.2015) (להלן: ע"פ 919/14); ראו בנוסף: ע"פ 6643/05 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 14 (3.7.2007); ע"פ 993/00 נור נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(6) 205, 233 (2002); פסק דיני בע"פ 5582/09 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 84 והאסמכתאות שם (20.10.2010) (להלן: ע"פ 5582/09)). באופן דומה, ובמסגרת "המובלעת הראייתית" הייחודית לנפגעי עבירות מין, נקבע כי גם כאשר התנהגות של קורבן העבירה נחזית כבלתי הגיונית, תמוהה ואף כזו שאינה מתיישבת עם השכל הישר, הדבר לא יעיד בהכרח על היעדר מהימנות (ע"פ 5582/09 פסקה 87 והאסמכתאות שם; ע"פ 9458/05 רחמילוב נ' מדינת ישראל, פסקה ו (24.7.2006)).

לא ניתן שלא לתת את הדעת על הנסיבות העומדות ברקע כתב האישום, כמו הטלת מורא ואיסורים שונים שהטיל המערער על צוות המורות והעובדים, ובידודן של המורות (ובכללן המתלוננות) זו מזו. כך, בעוד שהמערער כינה נסיבות אלו "רעשי רקע", סבורני כי נסיבות אלו הן חלק בלתי נפרד מהאישומים, ובתוך כך, מהתשתית העובדתית המלמדת על קיומן של העבירות שבהן הורשע. נסיבות ביצוע העבירות כמתואר בהרחבה בפסק הדין מלמדות על האווירה שאיפשרה את קרות האירועים החמורים שבהם הורשע המערער, ויש בהן כדי לתמוך את עדויותיהן של המתלוננות ושל יתר העדים. מקובלת עלי גם קביעתו של בית משפט קמא שלפיה דפוס הפעולה החוזר של המערער והדמיון הרב בין הפגיעות, בבחינת "עדות שיטה", מחזקים אף הם את מהימנותן של העדויות.

12. אל מול עדויות המתלוננות שנמצאו מהימנות על ידי הערכאה הדיונית, עומדת אי מהימנות גרסתו של המערער, הנלמדת, בין היתר, מכך שכבש גרסתו פרק זמן ממושך; מכך שהכחיש בתחילה גם את עצם קיומם של מגעים מיניים כלשהם עם המתלוננת א'; מכך שהכחיש את ה'ריטואל' המתואר על ידי מספר עדות לפיו נהג לגעת באיבר מינו מעל הבגדים בעת שמורות היו מגיעות לחדרו לשיחות מקצועיות, נוהג שאף ההגנה לא חלקה עליו בסיכומיה; מכך שהכחיש כי ביקש ממורה אחרת (נ"א) שתשלח לו תצלומים מיניים שלה, דבר העומד בסתירה לממצאי הדוח הטלפוני המעידים על כך (עמ' 68 להכרעת הדין). בנוסף, בית משפט קמא ציין טענות שונות שהעלה המערער שאינן מתיישבות עם היגיון בריא, אך איני רואה טעם לפרטן.

13. בנימוקי הערעור מטעמו, פירט המערער, ביחס לכל אחד מחמשת האישומים בהם הורשע, את טענותיו. אתייחס עתה אף אני לאישומים על פי סדרם, ואצביע על עיקרי התשתית העובדתית והמשפטית אשר מבססת את הרשעתו - הכל מבלי להמעט במשקל האמור בפסק דינו של בית משפט קמא.

14. האישום הראשון - אין חולק על עצם קיומם של לפחות חלק מהמגעים המיניים בין א' למערער. עם זאת, בנוקטו זהירות-רבתי, נמנע בית משפט קמא מלקבל את גרסתה של א' במלואה, ובייחוד את גרסתה לעניין אי הסכמתה לקיומם של המעשים ולכוח שהפעיל כלפיה המערער. מן הצד השני, שלל בית משפט קמא את טענת המערער לפיה א' קיימה עימו את המגעים האמורים ואף יזמה אותם באגרסיביות בשל התאהבותה בו. קביעה זו נתמכת בעובדה כי הקשר הטלפוני בין השניים היה דל ונעדר גילויי חיבה, זאת בשונה מהקשר השוטף שקיים המערער עם נ"א, מורה אחרת שהודה כי עמד עימה בקשר אישי (עמ' 21 להכרעת הדין). נוסף על כך, עדותה של א' גם נתמכת בקביעות עובדתיות בדבר מצב רוחה הירוד, וכן בכך ששיתפה את המתלוננות ס' וד' על אודות הטרדותיו של המערער. אעיר, כי בניגוד לטענת המערער, לא נקבע כי א' שיקרה בעדותה. אין חולק כי התקיימו מגעים מיניים בין השניים וכי שררו ביניהם יחסי מרות. שורש המחלוקת נעוץ אפוא בקיומם של רכיב הניצול והיסוד הנפשי, הדרושים לשם הוכחת עבירות מעשה הסדום תוך ניצול מרות ועבירות המעשה המגונה תוך ניצול מרות שבהן הורשע. בהקשר זה, מקובלת עליי עמדתו של המערער, אשר אף המדינה הסכימה עימה (ראו סעיף 12 לנימוקי הערעור מטעמה), כי לא חלה בעניינו החזקה הסטוטורית כפי שמופיעה בסעיף 3(א)(6)(ג) לחוק למניעת הטרדה מינית, ואולם, אין בכך לפגום בהרשעתו של המערער באישום הראשון. אסביר בקצרה.

15. רכיב הניצול נידון במסגרת עש"מ 4790/04 בן חיים נ' מדינת ישראל, פ"ד ס(1) 257, 268-270 (2.5.2005) (להלן: עניין בן חיים), שם נקבע:

"המילה 'ניצול' היא מילה נרדפת למילה 'שימוש'; בהקשר שבו אנו עוסקים מדובר למעשה ב'שימוש לרעה'. רכיב 'הניצול' או 'השימוש לרעה' בסיטואציה של מעשה מגונה בא לידי ביטוי בכך שהממונה משתמש בסמכותו או בכוחו להשפיע על מעמדו או עתידו של הכפוף למרותו, על מנת להשיג את הסכמתו לביצוע המעשים המיניים בו וכדי לכפות את רצונו עליו. התנהגות העולה כדי 'ניצול מרות' עשויה ללבוש צורות רבות ושונות. התנהגות כזו יכולה להיות מפורשת או מרומזת והיא יכולה להיעשות במישרין או בעקיפין. [...] ברוב המקרים לא יעבר האיום באופן ברור ומפורש אלא דווקא בדרך מרומזת יותר, הגם שאין בכך כמובן כדי להפחית מעוצמתו. [...] המשמעות היא תמיד אחת: השגת הסכמתו של הכפוף לביצוע המעשים שלא על פי רצונו האמיתי אלא עקב שימוש לרעה ביחסי המרות. אכן, נסיבותיה של העבירה לפי סעיף 348(ה) לחוק העונשין אינן כאלה שבמסגרתן נשלל לחלוטין חופש הרצון והבחירה של נפגע העבירה. [...] הוראת סעיף 348(ה) לחוק העונשין עוסקת בסיטואציה שבה ניתנה לכאורה הסכמה של העובד או העובדת לביצוע המעשים המיניים בהם. עם זאת ההסכמה האמורה הושגה בנסיבות של ניצול יחסי מרות מצד הממונה. נסיבות אלה מקימות חשד המבוסס על ניסיון החיים והשכל הישר כי חרף העובדה שהמעשים המיניים בוצעו לכאורה בהסכמה, אין מדובר בהסכמה חופשית ואמיתית. [...]"

השאלה אם עשה הממונה שימוש לרעה בסמכותו לשם השגת ההסכמה למעשים המיניים אם לאו תיבחן תמיד על רקע מכלול נסיבות העניין וההקשר שבו בוצעו המעשים בכל מקרה. ככל שפערי הכוח והפרשי הגילאים בין הממונה לכפוף לו גדולים יותר; ככל שלממונה יכולת השפעה ניכרת יותר על מעמדו או עתידו של העובד; ככל שהיוזמה לביצוע המעשים המיניים נתונה בידיו של הממונה, כך עשויה להתבקש המסקנה כי המעשים המיניים היו בגדר ניצול יחסי המרות. כל זאת בלי למצות את השיקולים השונים הרלוונטיים לעניין אשר ייבחנו בהתאם לנסיבותיו של כל מקרה ומקרה. " (ההדגשות הוספו - י"ע).

(להרחבה ראו גם ע"פ 9256/04 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (2005)). המלומד קדמי עמד על כך שהביטוי "תוך ניצול" פירושו דרישה שקיומה של המרות תוביל למעשה שהוא בבחינת הפקת תועלת אישית עבור הממונה (יעקב קדמי על הדין בפלילים חלק שלישי 1431-1430 (2006) (להלן: קדמי); ראו גם, ע"פ 10489/06 עופר נ' מדינת ישראל, פסקה 46 (14.1.2010) (להלן: עניין עופר)).

16. בנסיבות המקרה שלפנינו, מצטיירת תמונה של פערי כוחות משמעותיים. בין א' למערער שררו יחסי תלות, אותם המערער אף דאג לטפח, כפי שצוין בפסקה 6 לעיל, ביחס לתמונת המצב הכוזבת שהציג בפניה באשר לדחיית בקשתה לאישור הנסיעה לירדן. המערער היה אמון על עתידה המקצועי של א' בבית הספר, ולצד זאת, לא מדובר, כאמור, במי שניהלו ביניהם יחסים אישיים, ולראיה, התקשורת הטלפונית הדלה ביניהם, שנעדרה גילויי חיבה או קרבה. לכל האמור, מתווספים גם האווירה החריגה בבית הספר, הדמיון בין הפגיעות במתלוננות השונות ואי-מהימנותו של המערער, כנזכר לעיל. על פני הדברים, רכיב הניצול מתקיים. ומכאן ליסוד הנפשי בקשר לקיומו של רכיב ניצול המרות.

17. היסוד הנפשי נדון אף הוא בעניין בן חיים, בו נקבע כך:

"בכל הנוגע להטרדה מינית מסוג של מעשה מגונה תוך ניצול יחסי מרות לפי סעיף 348(ה) לחוק העונשין, הרי גם במישור המשמעותי נדרש להוכיח קיומה של מודעות בפועל, או למצער עצימת עיניים, מצד הנאשם בנוגע ליסוד של 'ניצול המרות'. לשון אחר, יש להוכיח כי הממונה היה מודע בפועל, או למצער חשד באופן מהותי, כי הכפוף לו הסכים לביצוע המעשים המיניים בו משום מרותו עליו" (שם, בעמ' 272; ההדגשות הוספו - י"ע).

המלומד קדמי, שדן ביסוד זה, הטעים כי "המודעות לעצם קיומה של זיקת המרות יוצרת חזקה שבעובדה בדבר קיומה של מודעות לכך שזיקה זו 'נוצלה' - קרי: שהיא עומדת בבסיס ה'השלמה' עם המעשה המגונה; והטוען אחרת נושא בנטל סתירת החזקה" (קדמי, עמ' 1431-1430).

מכל מקום, בית משפט קמא הגיע למסקנה כי "את המעשים האמורים עשה [המערער] בא', כשהוא מודע לכך כי את הסכמתה למעשיו הוא משיג שלא על פי רצונה החופשי אלא כתוצאה של ניצול לרעה של יחסי המרות המתקיימים ביניהם" (עמ' 69 להכרעת הדין) (ההדגשה הוספה - י"ע). מכאן, שבית משפט קמא התייחס ליסוד הנפשי וקבע כי זה מתקיים. לא מצאתי כי עלה בידי המערער לסתור קביעה זו.

אשר לעבירות של מעשה סדום תוך ניצול מרות - כפי שראינו בניתוח רכיב הניצול תחת עבירות של מעשה מגונה תוך ניצול מרות, אין חולק כי בנסיבות שלפנינו הרכיב של יחסי מרות מתקיים, וכי התגבש רכיב הניצול על יסודו העובדתי והנפשי כך שהמערער היה מודע לניצולה של א'. לפיכך, מקובל עליי כי רכיב הניצול מתגבש גם בכל הנוגע לעבירות מעשה הסדום.

[במאמר מוסגר נראה כי במקרים מסוימים הוחלה בפסיקה חזקה משפטית ביחס ליסוד העובדתי של רכיב הניצול בעבירות של מעשי סדום, וכן בעבירות של בעילה אסורה (ראו למשל עניין עופר, פסקה 46), כך שדי בהוכחת זיקת התלות לשם הוכחת ניצול (ראו גם קדמי בעמ' 1407, 1412-1413); בעוד שדומה כי חזקה זו לא הוחלה בעבירת מעשה מגונה. עם זאת, כיוון שבענייננו אין ספק כי כלל היסודות התקיימו אני רואה צורך להרחיב בסוגיות אלו].

18. האישום השני - בבסיס אישום זה עומדת עדותה של ד', שנמצאה מהימנה על ידי בית משפט קמא. ד' מתלוננת נעדרת אינטרס, הגישה תלונה במשטרה חרף המורכבות הכרוכה בכך עבורה וההשלכות הצפויות מבחירתה זו. עדותה אף נתמכת בשורת עדים, אשר העידו על כך ששיתפה אותם בזמן אמת בפגיעות שחוותה וכן על מצבה הנפשי. בהקשר זה, בפסיקה נקבע זה מכבר, כי מצבו הנפשי של קורבן עבירת מין הוא ראייה אובייקטיבית, שיש בכוחה לחזק ואף לסייע לעדות שנמסרה (ראו, מני רבים, ע"פ 1121/96 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(3) 353, 361 (1996); ע"פ 6038/21 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 72 (5.1.2023); יניב ואקי דיני ראיות כרך ג 1456 (2021)). עוד ראיתי לציין, ביחס לאישום זה, כי פערי הכוחות ששררו בין המערער לד' היו קיצוניים במיוחד. ד' הייתה מצויה במשבר עמוק בחיי הנישואין שלה, לצד קושי כלכלי משמעותי. על רקע כל זאת, גברה תלונה במערער, והמערער שהכיר את נסיבותיה האישיות ניצל זאת.

19. האישום השלישי - בדומה לאישום השני, גם בבסיס אישום זה עומדת עדותה של הנפגעת, היא המתלוננת ס'. בית משפט קמא מצא את עדותה של ס' מהימנה, באשר זו נתמכת בתלונה שהגישה נגד המערער בסמוך למועד תחילת עבודתה בשל הטרדות מילוליות, וכן במצבה הנפשי בסמוך לאירועים. בנוסף, בית המשפט עמד על תיאורה של ס' כמורה טובה, ועל כך שלא הייתה מצויה עם המערער בחיכוך מקדים כלשהו ביחס לאופן עבודתה (עמ' 75 להכרעת הדין).

20. האישום הרביעי - אישום זה, בעניינה של המתלוננת ש', מושתת אף הוא על עדותה שנמצאה כמהימנה. ש' היא מתלוננת נעדרת כל אינטרס, אשר כלל לא עבדה בבית הספר בעת מעצרו של המערער, ועדותה נתמכת בעדויות חיצוניות. כך, הן לפי עדותו של מ"ג, מי שעבד לצד ש' במזכירות בית הספר, והן לפי עדותה של נ"ש, אשר שימשה כמזכירת בית ספר, שותפו העדים על ידי ש' בזמן אמת בחלק מהמקרים שבהם פגע בה המערער.

21. האישום החמישי - בית משפט קמא מצא את שמונת העדים משכנעים ומהימנים, וקבע, כפי שעלה מעדותם, כי המערער נהג להכות את תלמידיו באמצעות מקל. אם לא די בכך, לצד עדויותיהם גם נתפס מקל כמתואר בעדויות בחדרו של המערער בבית הספר. בשל כך קבע בית משפט קמא "כי [המערער] באופן שיטתי בין השנים 2015-2019 בעשרות הזדמנויות הכה את תלמידיו הקטינים וחסרי הישע, שעליהם היה אחראי במסגרת תפקידו בבית הספר וגרם להם חבלה של ממש" (עמ' 80 להכרעת הדין). קביעתו זו נראית לי מבוססת דיה, ולא מצאתי ממש בטענת המערער שלפיה העובדה שעובדיו לא דיווחו על האלימות קודם לכן מחלישה את עדותם. הדבר מסתבר אף נוכח המורא שהטיל המערער על עובדיו, וכפי שאף עולה מאחת העדויות בעניין - "זה היה קשה אבל לצערי לא הייתי מצליחה לעשות דבר" (עמ' 499 לפרוטוקול הדין במחוזי, שו' 20).

22. עד כאן ביחס לעדויות. לצד זאת, אדרש בקצרה לטענתו של המערער בעניין קיומו של רכיב "חבלה של ממש" הנדרש לשם הרשעתו בעבירה. כפי שנקבע בפסיקה, אין הכרח בתעודת רופא בכדי להוכיח קיומה של חבלה (רע"פ 1501/92 לחמני נ' מדינת ישראל, מו(2) 644, 649 (1992)). בע"פ 1976/11 ויספיש נ' מדינת ישראל (21.11.2011) (להלן: עניין ויספיש) הובהר כי לשם הוכחת קיומה של "חבלה של ממש", כל שיש להוכיח הוא חבלה ולה ביטוי מוחשי:

"[...] הגדרתו למושג 'חבלה של ממש'. מושג זה, הוא הרכיב התוצאתי בעבירה הקבועה בסעיף 380 לחוק העונשין, זכה לפרשנות מרחיבה בפסיקה. פרשנות זו מתבססת על הגדרתה של חבלה בחוק, ולפיה חבלה הינה 'מכאוב, מחלה או ליקוי גופניים, בין קבועים ובין עוברים', כאשר הפרשנות המקובלת בפסיקה היא שיש להוכיח חבלה אשר לה ביטוי מוחשי" (שם, פסקה 6) (ההדגשות הוספו - י"ע).

בעניין ויספיש הסתמך בית המשפט על עדות המתלונן אודות מכאוב שנגרם לו לצורך ביסוסה של "חבלה של ממש". כך, שמשוכח קיומו של מכאוב שהסב למתלונן כאב התמלאה דרישת הביטוי המוחשי. המלומד קדמי עמד גם הוא על הפירוש המרחיב של המונח, והטעים כי שפגיעה גופנית הגורמת כאב עשויה להוות כשלעצמה חבלה גופנית (קדמי, עמ' 1523; ראו לעניין זה גם את ע"פ (מחוזי ב"ש) 123/71 מדינת ישראל נ' זועבי, פ"ד עח 155, 158 (1972)).

23. בהינתן האמור, הראיות במקרה שלפנינו מלמדות כי בנקל מתקיימת דרישת הביטוי המוחשי. כך, העדה ר"ח שעבדה בבית הספר סיפרה כי "היו מביאים את הילד הזה למשרד של חסן והוא היה מרביץ אותם במקל... אני ראיתי את הדבר הזה פעמיים בכל שבוע... יש תלמידים שהיו בוכים, לפעמים יש תלמידים שלא היו מדברים שום דבר... זה היה קשה" (עמ' 499 לפרוטוקול הדיון במחוזי; ההדגשות הוספו - י"ע). באופן דומה, העידה מורה נוספת שעבדה בבית הספר, נ"ג, כי "היה לו מקל במשרד, ומסביב המקל הזה יש תיל שחור. והיה תוקף את הילדים בה. על הידיים שלהם. מול העיניים שלי זה קרה יותר מפעם אחת" (עמ' 391 לפרוטוקול הדיון במחוזי; ההדגשות הוספו - י"ע). אשר לעוצמת המכות העידה המתלוננת ש' כי "המכות הקשות של להרביץ ממש זה היה בפנים בתוך המשרד שלו" וכן "מה יכול להיות עם ילד שהוא מרביץ לו הוא מת? בגוף שלו יש לו מלא שרירים יש לו כוח הוא בן אדם מאוד עצבני מאוד תוקפני" (עמ' 271 לפרוטוקול הדיון במחוזי, שו' 15-16 ו-18-19). מהעובדות שנקבעו על ידי בית משפט קמא, מצטיירת, אם כן, תמונה של גבר בגיר מכה באמצעות מקל באורך של כ-30 סנטימטרים תלמידים קטינים בגילאי יסודי, וכי בחלק מהמקרים הדבר גרם לתלמידים לפרוץ בבכי. צירוף הדברים הללו עונה על דרישת הביטוי המוחשי.

24. בשולי הדברים, אך לא בשולי חשיבותם, אציין כי בית משפט זה כבר עמד בעבר על החומרה הרבה שבנקיטת אלימות פיזית כלפי ילדים. על כך נאמר כי אלימות פיזית כלפי ילדים היא "דפוס פעולה עברייני שיש לנהל נגדו מלחמת חורמה" (ראו ע"פ 2722/23 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 10 (9.5.2023)), וכפי שהדגיש עוד קודם לכן המשנה לנשיא א' ברק "גופו של תלמיד ונפשו אינם הפקר" (ע"פ 4405/94 מדינת ישראל נ' אלגני, פ"ד מח(5) 191, 192 (1994)). דבריו אלו היו נכונים כבר בשנת 1994, וקל וחומר שהם נכונים עתה, בחלוף 30 שנים, בשנת 2024.

25. התמונה הכללית כפי שמצטיירת מהעדויות הרבות שהובאו בפני בית המשפט, היא של היות המערער דמות מתעמרת ומתעללת בחלשים הנתונים למרותו - מורות ותלמידים רכים בשנים. במילותיו של בית משפט קמא בהכרעת הדין: "[המערער] נהג בבית הספר כעריץ, ירד לחייהן של המורות, נהג לצעוק עליהן בפרהסיה, הטיל עליהן איסור לקיים קשר אישי ביניהן, דרש מהן להתייצב בחדרו בטרם סיום יום הלימודים ובהזדמנויות אלה נהג לעכב אותן שלא לצורך. בנסיבות אלה מובן כי עוצמת מרותו של הנאשם על צוות בית הספר הייתה גבוהה מהמקובל בין עובד למנהל" (עמ' 66-67 להכרעת הדין).

סביבת העבודה של המתלוננות הפכה למלכודת, כשהן נתונות למאוויו ולתאוותיו של המערער, שהתייחס אליהן כאילו היה קניינו. המערער ניצל בכוחניות את תלותן של המתלוננות בו, ויפים לענייננו הדברים הבאים:

"מטבע הדברים, יחסים בין מעסיק לעובדותיו מתאפיינים באופן אינהרנטי בתלות מקצועית וכלכלית מובהקת, שבאה לידי ביטוי בסמכותו של המעסיק למשב את עובדותיו, לקבל החלטות בעניין

התפקידים אותם יבצעו, ולקבל החלטות הנוגעות לשכר ולהטבות (ראו: ע"פ 9256/04 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 15 לפסק דינו של השופט א' א' לוי (10.8.2005)). תלות זו, אשר מלווה כמובן בפערי כוחות מובהקים, מונעת לא פעם מהעובדת להביע התנגדות למעשים מיניים שמבקש המעסיק לקיים עמה [...] תובנות יסודיות אלה אף מתעצמות בנסיבות המקרה דנן, כאשר המדובר בסביבת עבודה מתוחה ביותר, המתאפיינת בצעקות והשתלחות בעובדים" (בש"פ 7210/17 בן דוד נ' מדינת ישראל, פסקאות 60-61 (19.10.2017)).

הערעור על גזר הדין

26. כלל ידוע הוא כי אין זו מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בחומרת העונש שהשיתה הערכאה הדיונית אלא בנסיבות חריגות, כשיש חריגה קיצונית מרף הענישה הנוהג בעבירות דומות או כשיש טעות בולטת (ראו, מני רבים, ע"פ 1919/22 מקדשי נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (2.8.2022); ע"פ 151/21 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (27.12.2021) (להלן: ע"פ 151/21); ע"פ 4039/19 נחמני נ' מדינת ישראל, פסקה 91 (17.3.2021); ע"פ 4707/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 21 (7.2.2020)).

27. אכן העונש שהושת על המערער הוא חמור, אך לא במידה קיצונית באופן המצדיק את התערבותו. נסיבות המקרה בענייננו נבחנות לאור דפוס הפעולה של המערער, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בריבוי הקורבנות ובריבוי האירועים והאישומים. כעולה מהכרעת הדין המערער ביצע עשרות עבירות מין בארבע המתלוננות, ולא בכדי בית משפט קמא אף העיר כי "ייתכן שהיה מקום להחמיר במידת מה את המתחמים המבוקשים על [ידי המשיבה]".

28. על החומרה הרבה הטמונה במעשיו של המערער כבר עמדתי לעיל. מדובר ב"טורף מיני", שהתעמר בעובדות הכפופות לו תקופה ממושכת, הנהיג אווירה קשה בבית הספר, ניצל את מרותו על המתלוננות ופגע בכבודן ובבריאותן הנפשית. בהינתן החברה השמרנית-מסורתית והרקע החברתי שממנו מגיעות המתלוננות, והחשש לפגיעה קשה במעמדן בחברה, בחיי משפחתן ובשלמות נישואיהן, המתלוננות נדרשו לתעצומות נפש כדי לחשוף את הפגיעה בהן.

בית משפט זה עמד לא פעם על החומרה היתרה שבביצוע עבירות מין ועל מדיניות הענישה המחמירה שחלה בעניינן. מדיניות זו, כך נקבע, נועדה להלום את סלידתה של החברה ממעשים אלו, להרתיע מביצועם ולשקף את הנזק הרב אשר נגרם כתוצאה מהן לנפגעי ולנפגעות העבירה (ראו ע"פ 4018/20 לוגסי נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (30.12.2021)). בענייננו, לא למותר לציין כי אין מדובר בריבוי עבירות מין בלבד, אלא גם בעבירות אלימות שביצע המערער כלפי תלמידיו, וברי כי אלימות

במסדרונותיו של מוסד חינוכי, מצד דמות חינוכית כלפי תלמידים, היא תופעה חמורה שאין להשלים עמה שמחייבת ענישה הולמת.

29. כמו כן, הלכה היא כי בגזר הדין בעניינם של מי שהורשעו בעבירות מין יש לתת משקל לנזק ולצללות שנגרמו לקורבן העבירה (ע"פ 3636/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 43 (19.6.2016); ע"פ 3897/03 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(6) 175, 182 (2003)). מעיון בתסקירי נפגעות העבירה משתקפת פגיעתו הקשה בארבע המתלוננות, ואף עולה כי חלק מנזקיהן ימשיכו ללוותן גם בהמשך חייהן. בעניין זה קבע בית משפט קמא כי:

"פגיעתו של הנאשם במתלוננות תוך ניצול פערי הכוחות ביניהם, התייחסותו אליהן כאל רכוש ופריצת הגבולות במקובל ביחסי עבודה, גרמה להן לתחושת חוסר אונים מתמשכת, ערערה בהן את תחושת היציבות ופגעה בתחושת הערך העצמי שלהן, דבר שאותותיו ניכרים בהן [...] בגין המעשים האמורים, שעשה הנאשם בכל אחת מהן מספר שנים, חוות המתלוננות עדיין תחושות מתמשכות של השפלה, בושה והאשמה עצמית, וכן תסמינים פוסט טראומטיים מובהקים. המתלוננות נפגעו קשות בנפשן כתוצאה ממעשיו של הנאשם בהן, באופן המקשה עליהן לשוב לשגרת חיים בריאה" (עמ' 3-4 לגזר הדין).

30. מכל מקום, מעיון בגזר הדין עולה כי בית משפט קמא שקל את הנסיבות המקלות בקביעת העונש, ובין השאר, היותו של המערער נעדר עבר פלילי; הנזק שנגרם למשפחתו; העובדה שהעבירות שבהן הורשע לבסוף אינן ברף החומרה הגבוה בעבירות מין, וכי מדובר בעבירות שעל פי כלל נידונות בבית משפט שלום; ועוד. ברם, בית משפט קמא קבע כי נסיבות המקרה מצדיקות ענישה ברף חומרה גבוה יותר, וזאת בהינתן נסיבות נוספות: ריבוי העבירות והקורבנות; דפוס הפעולה השיטתי; משך הזמן שבו בוצעו העבירות; ועוד. לכל זאת, צירף בית משפט קמא גם את פגיעתו השיטתית של המערער בתלמידי בית הספר. קביעתו זו מקובלת גם עליי, ולא מצאתי טעם של ממש בטענת המערער כי היה על בית משפט קמא להעניק משקל רב יותר לנסיבות המקלות.

31. אשר לגובה הפיצוי, הלכה עמנו כי התערבות בגובה הפיצוי שקבעה הערכאה הדיונית תיעשה אך במקרים חריגים של סטייה קיצונית משיעור הפיצוי הראוי (ע"פ 151/21, פסקה 11). בענייננו, לא ניכרת סטייה שכזו. בהינתן תסקיר נפגעת העבירה שהובא בפנינו, לא ראיתי גם להפחית בפיצוי שנקבע למתלוננת הראשונה. אוסיף, כי לא נעלמה מעיני טענת המערער בדבר מצבו הכלכלי, אך על דרך הכלל, אין שוקלים שיקול זה בקביעת גובה הפיצוי (ע"פ 4820/18 אליצור נ' פרקליטות המדינה, פסקה 18 (28.10.2020)), והמקרה שלפנינו אינו מצדיק חריגה מכך. במכלול האמור, לא מצאתי בסיס להתערבות הן ברכיבי המאסר והן ברכיבי הפיצוי.

נוכח כל זאת, אציע לחברי" לדחות את הערעור על שני חלקיו.

ש ו פ ט

השופט ד' מינץ:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט י' כשר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' עמית.

ניתן היום, כ"א בסיון התשפ"ד (27.6.2024).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט